

НАШ РАД, НАШИ УСЛОВИ: РАДНИЧКА АНКЕТА У БИБЛИОТЕКАМА¹

САЖЕТАК: Различита искуства библиотечких радника током пандемије Ковида 19 разоткрила су неповезаност између тога како радници опажају услове, вредност и резултате свог рада и стварне моћи коју имају или немају над њима. У раду је приказан раднички упитник као оквир за свеобухватније разумевање природе библиотечког посла прикупљањем личних искустава радника. Овај приступ укључује увођење радничке анкете, коју је Карл Маркс предложио као политичку стратегију и истраживање италијанског феминизма блиског операизму и аутономизму (покрету Аутономија) у Италији, током седамдесетих година 20. века. Затим, испитује извртање мисије библиотека током постфордистичке ере и истражује како су се аргументи око „дома”, „породичне заједнице” и „старања” развили заједно са укидањем бинарних схватања родних улога и послова. Сагледавајући раднички упитник, с обзиром на његов историјски значај и везу са покретима 20. века, у раду је описан покушај да се постави основа за коришћење ове стратегије за разумевање савременог библиотечког рада и радника и да се разоткрију потенцијалне области борбе данас.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Марксов упитник, радничка анкета, операизам, италијански аутономизам (Аутономија), плаћени рад, неплаћени рад, рад у библиотеци.

Увод

Различита искуства библиотечких радника током пандемије Ковида 19 учинила су уочљивим неповезаност између начина на

¹ Anna W. Culbertson, "Our Labor, Our Terms: Workers' Inquiry in Libraries", in „Assemblage, Inquiry, and Common Work in Library and Information Studies”, eds. Melissa Adler and Andrew Lau. *Journal of Critical Library and Information Studies* 4 (Special issue).

који доживљавамо услове и резултате нашег рада и стварне моћи коју имамо или немамо над њима. Збрка око наших радних места, аутоматско отварање и затварање зграда и конфузија због брзе промене пословне политике наводе многе међу нама да преиспитују саму суштину и вредност нашег рада, као и где, како, зашто и за кога радимо. Многи од нас су се мучили са радом на даљину током дужег временског периода, док смо се у исто време бринули о деци и другим члановима породице када су се школе и домови за старе затварали. Многи од нас су радили од јутра до мрака, без икаквог прелаза и одлагања, питајући се када се посао завршио и када је почело слободно време (и да ли је уопште почело). Попут политике и реакција наших држава, и наше институције су биле пометене, укључујући обавезан долазак на радно место, чак и за оне који су или сами под већим ризиком од озбиљних компликација од болести, или деле домаћинство с неким ко јесте. Наша федералистичка влада је у управљању пандемијом давала приоритет очувању моћи држава и економије у односу на свеобухватне поступке који су могли да ограниче утицај ове глобалне здравствене кризе.

Истовремено, руководство на сваком нивоу, од националног до институционалног, имало је најбољу прилику да озакони стварне промене у непотребним и расипним условима рада милиона Американаца и они су је проћердали у име профита и моћи. Тужна истина је да они, пре свега, никада нису ни настојали да се нешто промени – а терет да ово разумемо сада је на нама. Чему притисак да се вратимо на „препандемијски” начин рада и пружања услуга које је, по мишљењу толиког броја радника – у овом случају, библиотечких радника – већ било потребно озбиљно преиспитати? Када помислимо на милионе живота изгубљених у пандемији, међу којима су и животи наших пријатеља, чланова породице и колега, морамо се запитати, пре свега, да ли вреди умрети за посао. Шта је то у нашем раду и у нашим услугама наизглед толико неопходно да морамо бити доведени у опасност? А ако се испостави да је наш рад заиста толико вредан нашим послодавцима, како можемо то максимално да искористимо да имамо већу контролу над условима рада и нашим животима? Да ли заправо имамо снагу, потенцијал, моћ – или смо само имовина која припада *групима*? Карл Маркс је ово схватио када је предложио своју методу „радничке анкете” у *Социјалистичкој ревији (La Revue Socialiste)* 1880. године.² Као што ћу детаљније расправљати, Маркс је знао да је најбољи начин да се

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

бр.
2.
год.
2024.

² Karl Marx, „Enquête Ouvrière,” *La Revue Socialiste* no. 4 (april 1880): 194, <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k5817422b/f2.item> [„Радничка анкета Карла Маркса”, прев. и коментари Димитар Мирчев *Социологија*, бр. 1 (1974): 141–149 (прим. прев.)]

открије експлоатација у организационој структури и злостављање директно кроз радничка искуства, која послодавци стално потцењују или поништавају. Знао је да ће радничка анкета отворити очи и распламсати ватру. Међутим, није предвидео колико би опсежно то испитивање морало бити да би се политизовала радничка класа у данашњем неолибералном поретку.

Овим радом желим да развијем концепцију радничке анкете као суштинске политичке стратегије, коју можемо применити на рад у библиотекама и на наше истраживање у циљу његовог побољшања. Мој приступ ће бити да представим радничку анкету по узору на ону коју је саставио Маркс и да истражим граничне теорије операизма и аутономизма, посебно како су их износиле жене укључене у ове покрете у Италији током седамдесетих година 20. века.³ Истражићу како нам аргументи око неге, кућног и других облика нематеријалног рада, могу помоћи да стекнемо дубље разумевање безбројних начина на које је неолиберализам искривио рад у библиотекама (и рад иначе). Надам се да ћу нагласити како холистичка радничка анкета, која узима у обзир живот ван радног места, може открити нереализоване положаје борбе, што би довело до нових начина испитивања и експериментисања.

Маркс предлаже анкету

Године 1880. *La Revue Socialiste* поделила је упитник међу радницима и у синдикалним круговима са намером да се анализирају услови рада у Француској. Ова „радничка анкета” Карла Маркса постављала је сто питања на која је требало да радници директно одговоре, јер су само они могли потпуно и тачно да опишу услове у којима раде. Идеја је била да се заобиђу било какви тржишни прикази услова рада, какве су пружали послодавци вођени профитом, и да се разоткрије било какво (и свако) искоришћавање или злоупотреба са њихове стране. Маркс је позвао своје колеге социјалисте да преузму одговорност за добијање и организовање овог директног знања о условима рада у име класе „à qui l'avénir appartient (којој припада будућност)”.⁴ Сам упитник представљао је директно изазивање класне свести радника, подстичући их да размотре свој живот на послу, живот код куће, своје активности и плате и, ако је примењиво, своја права, бенефиције и приступ

³ Аутономизам се током шездесетих година 20. века развио из операизма, италијанског радничког покрета, обухвативши методе самоорганизованог отпора шире дефинисане радничке класе (укључујући и оне задужене за неплаћени кућни рад као што је старатељство или кућна нега, као и незапослене, студенте и пензионисане особе).

⁴ Marx, „Enquête Ouvrière”, 194.

ресурсима. Већина је ове аспекте рада сматрала својственим или непроменљивим. Дакле, радничка анкета као процес прикупљања информација олакшава мобилизацију и организацију око колективних захтева.

Данас многи радници обављају своје дужности у условима знатно унапређеним од 19. века, захваљујући историјским радничким покретима и, несумњиво, захтевима организованим оваквим колективним анкетама. Модел радничке анкете има потенцијал да открије како се наша схватања о нашем раду разликују од схватања наших послодаваца и професионалних организација, као и друштва у целини, које задржава своја упитна запажања о библиотекама и библиотечким услугама (нпр. забрана књига, захтевање неутралности, итд). Истражујући како је радничко анкетирање допринело еволуцији класне свести кроз своје утицаје на италијански феминизам 20. века, можемо почети да уводимо његову корисност у нашу професију, која је већ самокритична и вођена подацима.

Дубоко истраживање радништва и самоуправљања

Крајем шездесетих и током седамдесетих година 20. века, италијанске радничке групе попут „Potere Operaio” (Моћ радника) и „Lotta Continua” (Непрекидна борба) организовале су се око идеје да теорију и праксу раздвајају друштвене границе. Односно, теоријски дискурс који се одвијао на универзитетима и у фотељама није био доступан радницима. У *La Revue Socialiste* Маркс је написао да једино сами радници „peuvent décrire en toute connaissance de cause les maux qu’ils endurent” („могу да опишу патњу коју трпе познајући ситуацију у потпуности”).⁵ Црпећи инспирацију из рада америчке организације *Johnson-Forest Tendency*, која се четрдесетих и педесетих година 20. века ангажовала у једној форми истраживања, објављивањем личних искустава радника, и из рада њихових француских колега у листу *Социјализам или варварство* истоимене организације (*Socialisme ou Barbarie*), италијански операисти су отишли у фабрике да се организују директно на познатим локацијама борбе. Нарочито је битно то што је операист Романо Алквати саставио извештај заснован на искуствима радника у Фијату, а који је открио исте тактике „аутоматизације пословних вештина” које препознајемо у нашим институцијама данас.⁶

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

бр.
2.
год.
2024.

⁵ Marx, „Enquête Ouvrière,” 193.

⁶ Steve Wright, *Storming Heaven: Class Composition and Struggle in Italian Autonomist Marxism* (London, Sterling, Virginia: Pluto Press, 2002), 46–47.

Међутим, феминисткиње повезане са аутономизмом одбациле су радно место као полазну тачку за друштвену борбу, пошто производња не би могла да постоји без репродуктивног рада који се дешава код куће, у школама и другде. Маријароза дала Коста, оснивачица покрета „Lotta Feminista” (Феминистичка борба) и Међународног феминистичког колектива, оспорила је став својих савременика да капиталистичко домаћинство „не производи за капитализам, да није фактор у друштвеној производњи”.⁷ Дала Коста уместо тога описује оно што је, са тренутне тачке гледишта, одмах препознатљиво као *историјски материјализам* (тј. како су развој начина материјалне производње и њихова противречја обликовали друштво кроз историју) – како родна подела плаћеног и неплаћеног рада није произашла из урођених способности, већ из трансформације друштва из феудалног у капиталистичко.⁸ У овом првом, Дала Коста пише, „[...] дом и породица били су средиште пољопривредне и занатске производње”, док су у овом другом, „они који су радили у новом производном центру, фабрици, примали плату. Они који су били искључени – нису”.⁹ Пре капитализма, допринос друштву углавном се мерио на нивоу породичне заједнице, која се одржавала кроз симбиотске улоге њених чланова.

Ово је корисна тачка за позиционирање плаћеног и неплаћеног рада као, у једном тренутку, подједнако битних за функционисање друштва; јер су, на почетку капитализма, аспекти породичне јединице уклоњени из куће и претворени у посебне, мерљиве облике производње. Није случајно да је у истом тренутку неплаћени рад (рађање и одгајање будућих радника, управљање кућним пословима, брига о пензионисаним радницима) престао да се признаје као рад, његови услови више нису сматрани радним условима, већ „природно насталим” дужностима жена које су остављене да воде домаћинства, сада центре потрошње. Дала Коста, Селма Џејмс, Силвија Федеричи и многе друге организовале су око ових идеја кампање „Плате за кућне послове”, сукобивши се са патријархалном левицом око друштвене репродукције. Конкретно, како пише Дала Коста, „предлог левнице за друштвену борбу био је једноставно механички продужетак и пројекција фабричке борбе: мушка-

⁷ Mariarosa Dalla Costa, “Preface to the Italian Edition of Women and the Subversion of the Community”, in *Women and the Subversion of the Community: A Mariarosa Dalla Costa Reader*, ed. Camille Barbagallo, 13–16 (Oakland, CA: PM Press, 2019), 15.

⁸ Маркс и Енгелс су марксистичку теорију историјског материјализма почели да излажу у серији рукописа коју ће Маркс-Енгелсов институт у Москви на крају објавити под називом *Немачка идеологија*.

⁹ Mariarosa Dalla Costa, “Women and the Subversion of the Community (March 1972),” in *Women and the Subversion of the Community: a Mariarosa Dalla Costa Reader*, ed. Camille Barbagallo (Oakland, CA: PM Press, 2019), 20.

рац је и даље био њена централна фигура”.¹⁰ Чини се да савременик аутономизма Паоло Вирно то потврђује у свом есеју „Сањари успешног живота”, у којем описује „техничко-научни интелект, ’непријављен’ рад, феминистички покрет, младе пролетере итд. [...]” као „делове – који се не могу свести ни на једну целину – сложене праксе у којој су производња и еманципација испреплетени”.¹¹ У свом утицајном тексту *Мноштво*, Мајкл Хардт и Антонио Негри идентификују нове облике експлоатације који проистичу из постфордистичке „хегемоније нематеријалног рада”, уз кратки осврт на „женски рад” као један пример.¹² Наравно, међународни феминистички покрет је седамдесетих година 20. века поставио темеље за формулисање теорије друштвене репродукције, која попуњава значајне празнине у Марксовој непотпуној анализи капитализма. Такође је захтевао компензацију за исти неплаћени, нематеријални рад који се инфилтрирао у наша неолиберализована радна места и против којег се сада *мноштво* бори. Више о овоме касније.

Додуше, покрет „Плате за кућне послове” борио се да остане релевантан у друштву које се брзо мења. Силвија Федеричи и Алиса дел Ре, две кључне феминисткиње у аутономистичком покрету, испитале су транзицију жена које су седамдесетих година 20. века масовно ушле у радну снагу, мотивисане можда узалудношћу борбе за признавање нематеријалног рада, али свакако финансијском зависношћу, досадом, недостатком стимулације и кулминарајућом егзистенцијалном кризом коју доживљавају они чији се живот врти око кућних послова и неге. Заиста, посао је неопходан за напредовање домаћинства, а истовремено спада међу најнемилосрдније и најнезахвалније дужности које се могу замислити. У „Поново подићи феминизам на ноге”, Федеричи описује феминизам током ове ере као улазак на тржиште рада, при чему је сваки корак ка родној равноправности победа урезана на пречкама корпоративне лествице. Напуштање домаћинства да би се бавило каријером глобални феминистички покрет је доживљавао као, пише она, „предуслов за наше ослобођење [...]”.¹³ Ово је, наравно, место где класна борба подиже своју ружну главу да би нас подсетила да неплаћени посао и даље мора да се ради и да га нико други неће радити осим ако им, иронично, не платимо. У тексту „Жене и благостање: где је Јокаста?”, Алиса дел Ре повезује жене као пружатељ-

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

¹⁰ Dalla Costa, “Preface to the Italian Edition,” 16.

¹¹ Paolo Virno, “Dreamers of a Successful Life,” in *Autonomia: Post-Political Politics*, eds. Sylvère Lotringer and Christian Marazzi (Los Angeles, CA: Semiotext(e), 2007), 112.

¹² Michael Hardt & Antonio Negri, *Multitude* (New York: Penguin Books, 2005), 110.

¹³ Silvia Federici, “Putting Feminism Back on its Feet (1984),” in *Revolution at Point Zero: Housework, Reproduction and Feminist Struggle* (Oakland, CA: PM Press, 2012), 56.

бр.
2.
год.
2024.

ке репродуктивног рада директно са државом, што је однос чија „централност у односу на производњу и тржиште” треба да се искористи као облик радне снаге.¹⁴ Она тврди да је држава одговорна за мере социјалне заштите, посебно за бригу о деци, пошто се плаћени рад жена све више комодификује ван куће.¹⁵ Наравно, чак ни либерални капиталисти данас не подржавају субвенционисану бригу о деци на било који значајан начин. Неизбежно долази до тога да се феминистичко ослобађање мери финансијским успехом, као у моделу корпоративног феминизма „корак напред” Шерил Сандберг. Што се више пењете, више зарађујете, више се ослобађате кућних послова и неге – тако што ћете моћи да платите другима да све то ураде.

Анкетирање „радника у целости”

Надам се да сам до сада пружила основно разумевање корисности Марксовог концепта радничке анкете за радничке покрете 20. века и како би они могли бити назнака за нови талас таквих активности. Такође се надам да сам дала образложење за целовитији приступ радничкој анкети, на основу смелих аргумената италијанских феминисткиња у вези са негом, радом у кући и подизањем деце. Нематеријални рад је, у ствари, нормализован у многим областима рада, укључујући библиотеке. Чланак Лисе Слониовски „Афективни рад, отпор и високошколски библиотекар” бави се свеприсутношћу афективног, емоционалног рада или рада „ружичастих оковратника” у библиотекама – засебним, али битним „минским пољем”. Неки примери рада „ружичастих оковратника” могу укључивати помагање емотивном студенту у служби информација или новом запосленом да се осећа пријатно у тиму, или служење у одбору за припремање заједничких оброка – а радничка анкета би свакако разоткрила његов обим онима који га поричу. Феномен рада „ружичастих оковратника” подржава аргумент Алисе дел Ре изнет у претходном одељку да посао који се обавља у кући може да се комодификује и наплати – и што је још горе, подмукло се инфилтрирао у наша плаћена места, без признања или надокнаде. Али Слониовски такође тврди да се девалвација рада библиотекара дешава делимично због ширег проблема неолиберализације високог образовања: „Док се сматра да факултети и департмани стварају приходе тако што производе вишак вредности

¹⁴ Alisa Del Re, “Women and Welfare: Where is Jocasta?” trans. Maurizia Boscagli, in *Radical Thought in Italy: A Potential Politics*, eds. Michael Hardt and Paolo Virno, 99–113 (Minneapolis, MN: University of Minnesota Press, 1996), 109.

¹⁵ Del Re, “Women and Welfare,” 101.

у виду привлачења студената на универзитет, библиотеке се често доживљавају као центри великих трошкова”.¹⁶ Ово подсећа на примедбу бившег управника кампуса коју је изрекао (на своју жалост?) на јавном форуму да је наша библиотека „црна рупа финансирања”. Не морам да објашњавам колико је деморалишуће знати да ово мишљење дели свако ко је одговоран за доделу средстава у кампусу. Годинама је решење, по руководиоцима наше професије, било да наш рад учинимо видљивијим, што значи маркетинг, извештаји, статистика, информисање и иновације услуга (тј. више посла). Наше администрације нас непрестано јуре са хитним захтевима за садржајима. У високошколском библиотекарству, наш процес рада појачава овај терет адекватног изражавања – ми смо обавили посао, али морамо да доставимо доказе о томе нашим колегама, у супротном као да се никада није догодило. Затим, неки послови испуњавају услове за стално радно место и напредовање, остали не. Толико тога што радимо сваки дан се изгуби у том процесу.

Док Слониовски посебно апострофира високошколске библиотеке, наводим да је ова тема универзално применљива у нашој професији и, по мом мишљењу, призива значај помирења с чињеницом да се наша перцепција сопствене вредности разликује од перцепције наших финансијера и бирача. Ако ово не звучи тачно, размислите о бројним разговорима који се данас воде око забрањених књига у разним државама Америке. Родитељи и одбори све више одлучују како треба да радимо свој посао, чак га и раде уместо нас, принудним уклањањем књига које смо купили. Тужна је чињеница да су ван наше струке и ван наших зграда, наше квалификације, искуство и различите улоге скоро бесмислени, што повлачи питање зашто се толико трудимо да правимо разлику између себе и да одржавамо поделе које нас чине немоћнима.

У свом чланку „’Моћ знања, постварена’: нематеријални рад, когнитивни капитализам и високошколско библиотекарство”, Сем Попович се залаже за одбацивање библиотечких покушаја да се демистификује како настаје промена у нашој професији ради критичнијег приступа који, инспирисан италијанским аутономизмом, „библиотеку чврсто поставља у променљиве процесе капиталистичке акумулације”.¹⁷ Заиста, аутономисти су се озбиљно позабавили реакцијама капитализма на организоване раднике и тиме колико су оне постале подмукле када су неолибералне ре-

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

¹⁶ Lisa Sloniowski, “Affective Labor, Resistance, and the Academic Librarian,” *Library Trends* 64 no. 4 (2016): 649, DOI: 10.1353/lib.2016.0013.

¹⁷ Sam Popowich, “The Power of Knowledge, Objectified: Immaterial Labor, Cognitive Capitalism, and Academic Librarianship,” *Library Trends* 68, no. 2 (2019): 154, DOI: 10.1353/lib.2019.0035.

форме почеле да прожимају политику и културу радног места. У свом испитивању облика нематеријалног рада који се појавио у библиотекама, Попович примећује да „проширујући логику односа између рада и капитала у сферу друштвене, интелектуалне и културне репродукције, капитализам парадоксално отвара нове сфере отпора”.¹⁸ Ово запажање је директно у сржи аргумента за оживљавање радничке анкете као стратегије отпора у библиотекама. Штавише, морамо открити скривене изворе рада у *живој* сваког радника који резултирају невидљивим разликама у моћи – како у домену плаћеног тако и изван њега, и узимајући у обзир све знакове идентитета. Неплаћени кућни послови и неплаћена нега који су се обављали истовремено и наизменично са сопственим плаћеним радом током пандемије су стварали неодрживу и често очајну ситуацију јер су *вођење домаћинства и неја јосао*. Неолиберална агенда је отворено признала (и наставља да признаје) ову неодрживост празним залагањем за бригу о себи кроз сажетке и вебинаре о „здрављу и благостању”, али без јасних смерница о томе како би се овај додатни задатак уклопио у наше животе. Резултат су кривица и срамота због тога што се не „бринемо о себи” када овај недостатак времена и приоритизовања себе нису наша грешка и заправо никада нису постојали као опипљиве опције. Сећам се многих чланака објављених у мејнстрим медијима у којима се описују жене које навелико напуштају посао током пандемије.¹⁹ Веома жалим ове људе, јер то није могла бити лака одлука. Подједнако жалим и оне који немају луксуз избора.

Данас нас обликује систем који успева на индивидуализацији амбиција, потреба и препрека. Штеловани смо да видимо успехе других као своје неуспехе, а потребе других као оптерећење за себе. Планирано, ми смо параноични, такмичарски настројени, вођени оним што привлачи пажњу. Експлоатишу нас на начине којих потпуно нисмо свесни и за то постоји разлог. Попович говори о томе како капитал покушава „да побегне из свог односа са радном снагом кроз различите тактике, укључујући деквалифи-

¹⁸ Popowich, “The Power of Knowledge,” 154

¹⁹ Видети: Megan Cassella, “The Pandemic Drove Women Out of the Workforce. Will They Come Back?” *Politico*, August 22, 2021, <https://www.politico.com/news/2021/07/22/coronavirus-pandemic-women-workforce-500329>; Emily Rauhala, Anu Narayanswamy, Youjin Shin, and Júlia Ledur, “How the Pandemic Set Back Women’s Progress in the Global Workforce”, *Washington Post*, August 28, 2021, <https://www.washingtonpost.com/world/interactive/2021/coronavirus-women-work/>; Andrea Hsu, “Millions of Women Haven’t Rejoined the Workforce—and May Not Anytime Soon”, *NPR*, June 4, 2021, <https://www.npr.org/2021/06/03/1002402802/there-are-complex-forces-keeping-women-from-coming-back-to-work>; Katherine Riley and Stephanie Stamm, *Wall Street Journal*, April 27, 2021, <https://www.wsj.com/articles/nearly-1-5-million-mothers-are-still-missing-from-the-workforce-11619472229>.

кацију, депрофесионализацију и аутоматизацију”.²⁰ Бауци који су установили квалитете које смо настојали да постигнемо кроз образовање и искуство су нестали, остављајући нас преквалификоване, недовољно плаћене и вероватно у дуговима. Такође, с тешком мукком пролазимо кроз еру деполитизације – ону у којој политичари обећавају ефемерне реформе социјалне и економске неједнакости кроз наш веома неисправан изборни процес и неодговарајуће политике идентитета како би спречили солидарност радничке класе. Деполитизација није нова техника, али њен крајњи циљ – условљавање обичних људи да буду неспособни да замисле сасвим другојачији начин живота, постаје све очајнији у периоду назадовања.

Вероватно јесмо стигли до тог периода, а ја сада долазим до свог закључног предлога: развоја оквира за савремено испитивање библиотечког рада. Ово би мање-више личило на листу предложених тема или питања, али не без критичког размишљања о намеравању употреби добијених података. Снажно препоручујем да прво погледате Марксово оригинално истраживање.²¹ А онда бисмо могли да почнемо са питањем или проблемом, колико год да је егзистенцијалан, након чега следи свеобухватно испитивање плаћеног рада: основне дужности, кључне вредности, како се оне уклапају у ширу организациону слику и како испуњавају мисију организације. Ова анкета такође може укључивати аспекте рада појединца који су ван оквира позиције за коју је ангажован, који захтевају вештине или знање које појединац не поседује, преклапају се или су на неки други начин контрапродуктивни. Затим, детаљи о времену и простору: какви су распореди? Друштвено користан рад? Паузе? Да ли појединац има канцеларију? Кабину? Сто? Да ли појединац сам покрива трошкове исхране и превоза? Можемо и апстрактније испитати време и простор: колики проценат недеље појединац цени као сопствени продуктиван рад за разлику од бесмислених састанака или комисија? Колики проценат недеље укључује помоћ колегама у њиховим обавезама? Обуке? Саветовања? Да ли посао укључује психолошки или емоционални рад? Затим, наравно, ту је и сама плата: да ли постоји економски диспарат између плате коју неко зарађује и трошкова живота, приступа школи/обданишту, трошкова превоза итд? Да ли је појединац ослобођен или није, и ако јесте, постоји ли здрава равнотежа између посла и живота код куће? Ако не постоји, да ли је то кривица

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

²⁰ Popowich, “The Power of Knowledge”, 155.

²¹ Karl Marx, “A Worker’s Inquiry,” *La Revue socialiste* (April 20, 1880), <https://www.marxists.org/archive/marx/works/1880/04/20.htm>. [„Радничка анкета Карла Маркса”, прев. и коментари Димитар Мирчев, *Социолоџија*, бр. 1 (1974): 141–149 (прим. прев.)]

бр.
2.
год.
2024.

појединца или је то заправо укорееено у институционалној култури? Да ли управници и колеге поштују бонтон у комуникацији? До сада је испитаник вероватно схватио колико су његов посао и живот нераскидиво повезани.

Пошто се распитујемо о раднику „у целости”, онда морамо да постављамо питања која откривају неплаћене и/или нематеријалне задатке и награде које утичу на рад. Какве су околности у кући радника? Да ли изнајмљује или поседује некретнину и колико месечно троши на становање? Комуналне услуге? Трошкове приступа интернету за било које потребе у вези са послом? Порези на имовину? Да ли се преселио због ове позиције, и ако јесте, да ли су покривени трошкови селидбе? Као што је раније поминуто, да ли плата одговара трошковима живота? Ово може бити сложено – трошкови живота у граду могу изгледати разумно када се приступачна подручја на периферији преведу на податке, али то може значити и сат времена путовања до посла. Да ли трошкове пута плаћа послодавац? Да ли је локација сигурна и погодна за нечије потребе? Који трошкови у вези са могућношћу обављања посла настају ако радите на даљину? *Да ли кућа икад иредсћаваља йросћор за одмор и ойоравак?* Колико сопствених финансијских средстава радника иде у све аспекте пребивалишта и путовања неопходних за посао? Шта је са бригом о деци? Брига о старима? Остали трошкови потребни за обављање плаћеног посла, као што су посебна гардероба, канцеларија, питања ергономије, шта још? Конкретно, ово нам омогућава да о нашим платама почнемо да размишљамо као о поврату инвестиције и да се залажемо за већу плату ако је поврат одбијен или на неки други начин није вредан труда – само један пример заједничког проблема око којег треба да се организујемо. Критички размишљати о намераваној употреби података које смо прикупили значи креирати упите који ће се борити против искривљених података које већ пружа управа. То значи да би углавном требало да тражимо информације које се односе на перцепцију радника – на нашу перцепцију – о нашем производу (или услузи) и шта се користи за његову производњу. На крају крајева, Маркс нам у *Капитуалу* каже да „производи [...] нису само резултат, већ уједно и услови за процес рада”.²² Радничке анкете идентификују производ или *ујошредну вредност* кроз самоперцепцију и стручност радника који заправо контролишу средства

²² Karl Marx, *Capital: A Critique of Political Economy, Volume 1*, trans. Ben Fowkes (London: Penguin Classic, 1990), 287. [Карл Маркс, *Капитал*, прев. Моша Пијаде и Родољуб Чолаковић (Београд: Просвета, 1974), 166].

производње када се слојеви експлоатације и пропаганде скину.²³ Шта можемо да урадимо са овим информацијама које одговарају нашим циљевима? Гарантујем да ће у најмању руку ова активност запалити пламен међу многим испитаницима. На нама је да га одржавамо запаљеним.

Завршне мисли

Иронично је и застрашујуће у исто време да истражујемо о сопственим условима рада и вредности у контексту данашње економије. Наше друштво обликују производња и потрошња, али је социоекономска хијерархија која одржава овај однос далеко сложенија од онога што је Маркс приметно када је предложио диктатуру пролетаријата. Део нашег индивидуализованог и деполитизованог стања подразумева да су многи од нас „привремено осрамоћени милионери” који не желе да се идентификују са онима за које се сматра да су мање образовани, мање припремљени, мање одговорни... или мање заслужни. „Радничка класа” је пежоративни израз у овој структури, а сада постоје многи друштвени слојеви између правог пролетаријата и олигарха. Док се пењемо по овој лествици, меримо свој успех учешћем у све баналнијој потрошњи. Данас све може постати роба или услуга јер је вредност одређена потражњом, а потражњу сада искривљују компаније као што су Амазон, Волмарт и Таргет, продајући огроман број разних производа који могу да стигну до ваших врата за 24 сата. Сада људи могу да плате услугу преузимања ствари из куће бившег партнера, тако да не морају да разговарају с њим. Дневни боравак за псе. Обликовање тела. Бацање чини. Луксузно бријање. Трансцендентална медитација. Чини се да се људи више не вреднују чак ни због својих вештина или доприноса друштву које је угрожено, већ због способности да или уводе новине или плате иновације. Ми смо жабе које се брчкају у лонцу на шпорету, а корпорације нас подстрекују и гледају како се живи кувамо у саучесништву док они уништавају планету и згрђу више новца него што њихови највиши руководиоци могу заједно да потроше за сто живота.

Толико тога се такође променило у погледу плаћеног рада, неплаћеног рада и тога ко или шта данас ради од та два. Више не

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

²³ У првом поглављу првог тома *Капитала*, Маркс уводи појам употребне вредности да означи „употребљивост” или „вредност” материјалног производа рада. Иако његово испитивање процеса процењивања вредности укључује далеко више чинилаца од уложеног рада и његовог производа, концепција употребне вредности је корисна у контексту анкетирања радника јер нам омогућава да рационално поразмислимо о материјалним и апстрактним ресурсима које трошимо у процесу рада и на његове производе.

бр.
2.
год.
2024.

постоји универзално схваћена „локација” за места борбе. Истина је да су се феминистички покрети 20. века претежно концентрисали на застареле родне улоге и друштвене сфере. Данас, велики део онога што разликује плаћени рад од неплаћеног рада јесте одређен класом, као што је одувек био случај, али у много већој мери него икада раније, пошто више нас сада може себи да приушти да се извуче из готово свих облика неплаћеног рада. Наравно, ово неће трајати јер је наш систем такав да зависи од друштвене неправде да би функционисао како треба. Такође морамо препознати потенцијална ограничења или препреке за радничке анкете, као што су недоследности међу институцијама у вези са радним обавезама, титулама и расподелама, и мере заштите колективног преговарања или њихов недостатак. Исто тако, на радном месту има колега који нас нервирају, вређају, за које се надамо да ће отићи у пензију. Ипак, морамо се одупрети пориву да их изолијемо, да сами започнемо било коју борбу, или још горе, станемо на страну менаџмента када се други боре. Наш колективни глас је много теже игнорисати.

Којим алатима сви *заиста* имамо приступ да бисмо се организовали? Како смо током пандемије приметили да многе наше виртуелне „иновацији” корисници нашироко одбацују – показујући да уместо тога преферирају приступ простору, рачунарима и ресурсима без посредовања – постало је све теже разумети наш рад. Неки од нас имају дипломе или стручне сертификате и остају веома укључени у професионалне организације како би наше знање и преимућства одржали релевантним, понекад се не заустављајући да размисле зашто. Посматрамо смрт информационе писмености у реалном времену док Гугл у домену ометаног опсега пажње наших студената побеђује над техникама које су они стекли на нашим курсевима. Људи желе да претражују књиге и медије. Људи желе рачунарске лабораторије са бесплатним софтвером. Људи желе скенирана комплетна докумената или њихове копије. И све то без посредовања кад год је могуће. Више не верујемо да наш рад ствара *ујошредну вредност* која нам даје право да тражимо било шта од својих послодаваца или друштва у целини и уместо тога осећамо се срећним што имамо посао. Ипак, у исто време, институције настављају да запошљавају, упошљавају и процењују библиотечке раднике док пажљиво прате снажне демонстрације наше *ујошредне вредности*. Зашто је ово тако? Чувамо ли радна места за управу по цену својих? Који производ продајемо и ко контролише средства те производње? Радничка анкета нам омогућава да склопимо ову причу. Време је да сами себи почнемо да одговарамо на та питања док други идеализују или пропагирају нашу мисију, наше

услуге и наше обавезе. Преко друштвених мрежа, посебно преко #librarytwitter, лако је потврдити да се многи, ако не и већина нас, тако осећају. Уз чињеницу да смо већ стекли навику да прикупљамо податке и причамо о својој професији, чини се да већ знамо наредбе претпостављених. Молим све нас да замислимо до каквог би свеобухватног вредновања могло доћи, каква би се солидарност могла изградити када бисмо се преиспитали без посредовања управе и застарелих професионалних стратегија. Радничка анкета може да се покаже као суштинско средство у нашој борби да се организујемо око многих захтева које данас делимо.

Literatura:

1. Cassella, Megan. “The Pandemic Drove Women Out of the Workforce. Will They Come Back?” *Politico*, August 22, 2021, <https://www.politico.com/news/2021/07/22/coronavirus-pandemic-women-workforce-500329>.
2. Dalla Costa, Mariarosa. “Preface to the Italian Edition of Women and the Subversion of the Community”. In *Women and the Subversion of the Community: A Mariarosa Dalla Costa Reader*, ed. Camille Barbagallo, 13–16. Oakland, CA: PM Press, 2019.
3. Dalla Costa, Mariarosa. “Women and the Subversion of the Community (March 1972)”. In *Women and the Subversion of the Community: a Mariarosa Dalla Costa Reader*, ed. Camille Barbagallo, 17–51. Oakland, CA: PM Press, 2019.
4. Del Re, Alisa. “Women and Welfare: Where is Jocasta?” trans. Maurizia Boscagli. In *Radical Thought in Italy: A Potential Politics*, eds. Michael Hardt and Paolo Virno, 99–113. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press, 1996.
5. Federici, Silvia. “Putting Feminism Back on its Feet (1984)”. In *Revolution at Point Zero: Housework, Reproduction and Feminist Struggle*, 54–64. Oakland, CA: PM Press, 2012.
6. Hardt, Michael & Antonio Negri. *Multitude*. New York: Penguin Books, 2005.
7. Hsu, Andrea. “Millions of Women Haven’t Rejoined the Workforce – and May Not Anytime Soon”. *NPR*, June 4, 2021. <https://www.npr.org/2021/06/03/1002402802/there-are-complex-forces-keeping-women-from-coming-back-to-work>.

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

бр.
2,
год.
2024.

8. Marx, Karl, “Enquête Ouvrière”. *La Revue Socialiste*, no. 4 (April 1880): 193–199. <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k5817422b/f2.item>
9. Marx, Karl. “A Worker’s Inquiry”, *La Revue socialiste* (April 20, 1880). <https://www.marxists.org /archive/marx/works/1880/04/20.htm>
10. Marx, Karl. *Capital: A Critique of Political Economy, Volume 1*, trans. Ben Fowkes. London: Penguin Classic, 1990.
11. Popowich, Sam. “‘The Power of Knowledge, Objectified’: Immaterial Labor, Cognitive Capitalism, and Academic Librarianship”. *Library Trends* 68, no. 2 (2019): 153–173. DOI: 10.1353/lib.2019.0035.
12. Rauhala, Emily Anu Narayanswamy, Youjin Shin, and Júlia Ledur. “How the Pandemic Set Back Women’s Progress in the Global Workforce”. *Washington Post*, August 28, 2021, <https://www.washingtonpost.com/world/interactive/2021 /coronavirus-women-work/>.
13. Riley, Katherine and Stephanie Stamm, “Nearly 1.5 Million Mothers Are Still Missing From the Workforce”. *Wall Street Journal*, April 27, 2021. <https://www.wsj.com/articles/nearly-1-5-million-mothers-are-still-missing-from-the-workforce-11619472229>.
14. Sloniowski, Lisa. “Affective Labor, Resistance, and the Academic Librarian”. *Library Trends* 64, no. 4 (2016): 645–666. DOI: 10.1353/lib.2016.0013.
15. Virno, Paolo. “Dreamers of a Successful Life”. In *Autonomia: Post-Political Politics*, eds. Sylvère Lotringer and Christian Marazzi, 112–117. Los Angeles, CA: Semiotext(e), 2007.
16. Wright, Steve. *Storming Heaven: Class Composition and Struggle in Italian Autonomist Marxism*. London, Sterling, Virginia: Pluto Press, 2002.

Anna W. Culbertson

University Library, San Diego State University

aculbertson@sdsu.edu

OUR LABOR, OUR TERMS: WORKERS' INQUIRY IN LIBRARIES

SUMMARY: The varied experiences of library workers during the COVID-19 pandemic have exposed a disconnect between how workers perceive the conditions, value, and results of their labor and the actual power they do or do not have over them. This paper proposes a workers' inquiry framework for gaining a more holistic understanding of the nature of library work by assembling the first-hand experiences of workers. This approach involves introducing the workers' inquiry proposed by Karl Marx as a political strategy and exploring Italian feminism adjacent to the workerist and autonomist movements in Italy during the 1970s. It then examines the distortion of the library's mission during the post-Fordist era and explores how arguments around "the home", "the family unit", and "caregiving" have evolved alongside the abolition of binary notions of gender roles and work. By situating workers' inquiry within its historical utility and connection to 20th century movements, it attempts to lay the groundwork for using this strategy to understand modern library work and workers and expose potential sites of struggle today.

KEYWORDS: Autonomism, Karl Marx's Workers' Inquiry, Labor Conditions, Library Work, Workerism.

С енглеског превела Весна Јованов

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

бр.
2.
год.
2024.